

DE NIEUWE PRESIDENT MOET BIJ DE LES BLIJVEN

De wake-upcall van Sandy

IAN BURUMA

Wie? Nederlands journalist, japanoloog en sinoloog. Schrijft onder meer voor 'The New Yorker' en 'New York Times Magazine'.

Wat? Beide presidentskandidaten zwijgen in alle talen over de klimaatverandering, ook nu orkaan Sandy is uitgeraasd.

Waarom? Er vallen geen stemmen mee te winnen. Kiezers houden rekening met hun onmiddellijke belang, niet met een onduidelijke, verre toekomst.

Niets is zo goed voor de concentratie als een heuse crisis. Zoals miljoenen andere inwoners van New York City heb ik orkaan Sandy aan mijn ramen en deuren horen rammelen. Ik heb meer geluk gehad dan vele anderen. Het is bij rammelen gebeven.

Experts waarschuwen al jaren dat de verouderde infrastructuur van de stad niet opgewassen is tegen een storm als deze. Zeewater overstromde de open tunnels van de metro. De schade aan het elektriciteitsnet dompelde een derde van Manhattan in een premoderne duisternis. En dat was alleen maar New York. In delen van New Jersey worden veel mensen die het geluk hebben dat hun huis er nog staat, afgesneden door rivieren van rioolwater die langs hun deur vloeien.

Niemand kan met zekerheid zeggen dat deze storm door de klimaatverandering werd veroorzaakt, maar vrijwel alle experts zijn het erover eens dat het effect van het smeltende poolijs en het stijgende zeepeil toekomstige stormen erger zal maken. Maar toch heeft geen van beide presidentskandidaten het nodig gevonden om iets te zeggen over de potentieel rampzalige gevolgen van de klimaatverandering.

In dat opzicht was orkaan Sandy te vergelijken met het vuurwapengeweld. Ondanks verscheidene massale en ophefmakende schietpartijen tijdens de campagneperiode, zween president Barack Obama en zijn uitdager Mitt Romney over het probleem van de wetten die het in vele staten mogelijk maken dat iedereen dodelijke wapens draagt en zomaar bloedbaden kan aanrichten.

Dat komt natuurlijk omdat je niet genoeg stemmen kunt winnen door die vraagstukken aan te snijden. De meeste Amerikanen weten dat de klimaatverandering reëel is, maar toekomstige rampen lijken nog ver weg of zouden een ander kunnen overkomen. Waarom zou je er dan over piekeren? Misschien moet meer worden gedaan om New York en een heleboel andere plaatsen tegen overstromingen te beschermen, maar zoals een gewezen bestuurder van de stad tegen een interviewer zei: 'De mensen willen pas betalen als er iets gebeurd is.'

Utopische dromen

Wijst dat op een ernstige zwakte van het democratische systeem? De meeste kiezers denken per slot van rekening aan hun onmiddellijke belang - minder belastingen, meer banen, lagere brandstofprijzen enzovoort. Ze maken geen plannen voor een onvoorspelbare toekomst. We willen het vandaag goed hebben. Op dat gevoel spelen democratisch verkozen politici in. De toekomst is voor later. Er valt wel iets te zeggen voor die houding. Het soort politiek dat offers oplegt voor toekomstige utopieën, heeft in naam van allerlei onmogelijke idealen enorm veel menselijk leed veroorzaakt. Je blijft beter met beide voeten op de grond. Maar een minimum aan planning voor het toekomstige gemeenschappelijke belang uitstellen omdat ze niet onmiddellijk loont, kan even rampzalig zijn als utopische dromen najagen.

© Joris Snaet

Misschien bestaan er niet-utopische manieren om het eigenbelang te overstijgen en te doen wat nodig is. Zo zijn in verscheidene landen de kiezers bezweken voor de verleiding om succesvolle zakenlui een kans te geven: weg met de politici die over egoïstische belangen kibbelen, maak plaats voor een pragmatische, sterke man die het land als een onderneming zal besturen. Silvio Berlusconi was zulk een figuur. Mitt Romney heeft op een mildere,

Toekomstige rampen lijken nog ver weg. Waarom zou je erover piekeren?

minder flamboyante manier op dezelfde gevoels ingespeeld: hij weet hoe hij een beleggingsmaatschappij moest leiden, waarom dan geen land? Maar in de praktijk denken tycoons die politicus worden vooral aan eigen belangen en voordeel. Berlusconi leidde Italië zoals hij dat met zijn bedrijven doet: als een persoonlijk leen waarin hij vriendjes kon bevorderen, critici intimideren, met veel geld slaafse toewijding kon kopen. Twee jaar na de aardbeving in L'Aquila, die in 2009 honderden mensen doodde, was er weinig gebeurd om de stad weer op te bouwen, ondanks een eerste golf van publiciteitsstunts waarin Berlusconi, met een brandweerhelm op het hoofd, persoonlijk de leiding nam.

En wat met de minder frivole technocraten die de leninistisch-kapitalistische Volksrepubliek China besturen? Er wordt vaak beweerd

dat het 'Chinese model', dat een kapitalistische economie met een autoritair regime combineert, beter zou zijn dan de rommelige, weifelende, schipperende aanpak van de liberale democratieën. De Chinese leiders moeten zich geen zorgen maken over verkiezingen en kunnen het zich veroorloven om op lange termijn te plannen en het nodige te doen, zonder te worden belemmerd door bekrompen eigenbelang of een zeurende pers. Dankzij dat systeem heeft China inderdaad in enkele jaren tijd hele steden kunnen bouwen, hogesnelheidslijnen, opera's, stadions, industrieparken, gigantische stuwdammen en nog veel meer. Veel Chinezen zijn uit de armoede ontsnapt en mensen met de juiste politieke connecties zijn schatrijk geworden. Maar het gebrek aan transparantie van dit type van autoritair heeft ook tot grootschalige corruptie en tot enorme blunders geleid, om nog te zwijgen van de groeiende symptomen van ecologisch verval.

Nuttige crisis

Chinese critici van de regering en zelfs mensen die alleen maar fouten of misstanden willen melden, wordt met harde hand het zwijgen opgelegd: klappen in een politieel, draconische gevangenisstraffen, zelfs moord. Zo is het de ouders vergaan die openlijk hun woede uitten over de slecht gebouwde scholen die in de aardbeving van 2008 in Sichuan instortten en hun kinderen het leven kostten. De kinderen stierven omdat corrupte plaatselijke ambtenaren hadden toegelaten dat ontweekelaars zich verrijkten door inferieur bouw materiaal te gebruiken.

Ondanks zijn tekortkomingen is een systeem waarin verkozen bestuurders publiek aansprakelijk zijn en kunnen worden weggestemd nog altijd beter dan een bestuur van tycoons en technocraten. En soms komen er wel degelijk radicale veranderingen, ook al hebben zelfs democratieën vaak een ernstige crisis nodig om de kiezers voor noodzakelijke hervormingen te mobiliseren. De Grote Depressie van de jaren 1930, die tot Franklin Roosevelts New Deal leidde, is een voorbeeld van zulk een crisis. Misschien zal orkaan Sandy de Amerikaanse burgers en politici aansporen om de klimaatverandering ernstig te nemen en maatregelen te treffen om de Amerikaanse steden en kusten te beschermen. Als dat zo is, kunnen we alleen maar hopen dat deze crisis niet te laat komt.

© Project Syndicate

De nieuwe Amerikaanse president zal verder moeten kijken dan zijn ambtstermijn lang is. De economie heeft een vakkundige shocktherapie nodig om langdurig uit het slop te raken, zegt **BRIEUC VAN DAMME**, terwijl **IAN BURUMA** wijst op de verontrustende stilte rond de klimaatverandering.

Shocktherapie voor de economie

BRIEUC VAN DAMME

Wie? Doceert Amerikaanse economie aan de UGent en adviseert vicepremier Alexander De Croo over gezondheidszorg. Hij schrijft deze bijdrage in eigen naam.

Wat? De uitslag van de Amerikaanse presidentsverkiezingen zullen een niet te onderschatten impact hebben op de wereld economie.

Waarom? Obama's economisch beleid mikt op koopkracht en jobs en brengt op korte termijn het meeste op, maar Romney maakt het klimaat interessanter voor investeerders, wat op langere termijn beter rendert.

Het economische beleid van president Obama kon op geen beter moment beginnen renderen. In het derde kwartaal groeide de Amerikaanse economie met 2 procent op jaarbasis, terwijl dat een kwartaal eerder nog maar 1,3 procent was. Het persoonlijk inkomen en het consumentenvertrouwen van de Amerikanen gingen erop vooruit, dat laatste zelfs met bijna 15 procent in 1 maand tijd. En ondanks een lichte stijging in oktober dook de werkloosheid in september onder de symbolische grens van 8 procent, terwijl die een jaar eerder nog boven de 9 procent lag.

Begrotingsafgrond

De economie bepaalt in belangrijke mate de uitslag van presidentsverkiezingen. Het faillissement van Lehman Brothers in september 2008 werd gebruikt om het zogenaamde casinokapitalisme van de Republikeinen aan de schandpaal te nagelen en hielp de Democraten zonder enige twijfel aan de overwinning. Dankzij tegenvallende economische prestaties slaagde Clinton er zestien jaar eerder in Bush van een tweede ambtstermijn te houden.

De toekomstige president staat een delicate evenwichtsoefening te wachten

Dat Democraten en Republikeinen er andere economische ideeën op nahouden moet zowat het understatement van het jaar zijn. Welke richting het Amerikaanse economische beleid op gaat na 6 november zal daarom een niet geringe impact hebben op de wereld economie. De gevolgen van het buitenlandse beleid van de VS (handel, geopolitieke strategie, energievoorraad) op onze economie laten we hier buiten beschouwing. Obama heeft zonder twijfel de Amerikaanse economie voor het ergste behoed. Het fiscale stimulusprogramma ter waarde van 600 miljard euro heeft de economie rechtgehouden op het moment

dat bedrijven niet meer investeerden en consumenten hun vinger op de knip hielden. De meeste fiscale en sociale programma's (geneuzere werkloosheidsuitkeringen, lastenverlagingen voor lage en hoge inkomens) lopen echter op hun eind. Er dreigt wat de Amerikanen een *fiscal cliff* noemen - een begrotingsafgrond - die volgens economen 4 procent BBP diep is. De anticipatie op een plots lastenverhoging en bijgevolg koopkrachtverlies, zou de economie al 1 miljoen jobs gekost hebben. Indien al deze maatregelen in 2013 aflopen, zouden er nog eens 5 miljoen verloren kunnen gaan.

De president staat daarom een delicate evenwichtsoefening te wachten. Het overheidstekort van 7,3 procent terugdringen (minder uitgeven, meer belastingen) en tegelijkertijd de Amerikaanse economie ondanks deze budgettaire shocktherapie van een hartstilstand behoeden. Romney belooft de *'job creators'* geen pijn te doen, en wil daarom zijn belastingvermindering voor de rijken in de eerste plaats financieren door te snoeien in de uitkeringen en sociale zekerheidsprogramma's. Obama wil dan weer de lage en middeninkomens sparen ten koste van de lastenverlaging voor de rijken.

Economische motor

Waarom is dit voor ons, Europeanen, van belang? De Verenigde Staten zijn met 20 procent van de toegevoegde waarde nog steeds de economische motor van de wereld. Zelfs binnenlandse economische beleidskeuzes sijpelen daarom onvermijdelijk door tot bij ons, zo redeneerde ook het IMF in april bij het opstellen van haar voorspellingen voor de wereld economie. Romney's programma zal in de eerste plaats investeerders en spaarders gelukkig stemmen, wat op middellange termijn de Amerikaanse productiecapaciteit ten goede kan komen, maar riskeert de vraag voor binnenlandse en buitenlandse producten op korte termijn een deuk te geven - lagere inkomens consumeren verhoudingsgewijs namelijk meer.

Obama's beleid zal minder kapitaal kunnen verleiden maar zal ervoor zorgen dat de koopkracht, en dus de economische groei, niet ineens stuikt. Uit onderzoek en eigen simulaties blijkt inderdaad dat voor hetzelfde overheidsbudget het Democratische programma er sneller in slaagt meer jobs te creëren dan dat van de Republikeinen. Op lange termijn zal de beschikbaarheid van kapitaal, en dan liefst zo weinig mogelijk vanuit het buitenland, doorslaggevend zijn voor de prestaties van de Amerikaanse economie. Dan rendeert de Republikeinse strategie waarschijnlijk beter.

Kortom, voor de wereld economie is het absoluut noodzakelijk dat Washington zowel op korte als op lange termijn een geloofwaardige economische strategie uitdoktert, zeker nu de Chinese motor begint te sputteren en de Eurocrisis aansleept. Belangrijker wordt daarom de vraag of een verdeeld en steeds meer gepolariseerd land op 6 november een even verdeeld politiek landschap zal baren. In het slechtste geval moet de president vanaf het begin opboksen tegen een congres van een andere politieke kleur, zoals Obama heeft moeten doen na de tussentijdse verkiezingen twee jaar geleden; eerst met immobilisatie, dan met incoherente - en dure! - compromisvorming tot gevolg.

De internationale gemeenschap zit hoe dan ook niet te wachten op een nieuwe crisis zoals die van augustus 2011 toen het Republikeinse Huis lang vertikte het wettelijke schuldplafond te verhogen. Die wekenlange patstelling leidde uiteindelijk tot de eerste kredietverlaging uit de geschiedenis van de Verenigde Staten, en rode cijfers op alle Aziatische en Europese beurzen.

BART DE WEVER

VAN PLAAT TOT MASKER

'Gij burgemeester? Nooit!' Om zijn exclamatie kracht bij te zetten, keilde de roeper gelijk ook een beker water naar mijn hoofd. Feitelijk was het een welgekomen verfrissing omdat ik op dat moment ongeveer twee derde van de Antwerp Ten Miles had afgelegd. Maar omdat een mens in zulke omstandigheden niet rationeel reageert, smeed ik intuïtief de mij zopas aan de ravitaillering aangereikte, kostbare portie water in de richting van mijn belager. Daarbij zag ik dat de onverlaat, moedig als die mensen meestal zijn, zich achter een masker verstopte. Met name het bekende masker van Guy Fawkes dat wereldwijd opduikt waar er subversief straatprotest georganiseerd wordt, in het bijzonder dan door de Occupy- en Anonymous-bewegingen.

Remember, remember, the Fifth of November schoot door mijn hoofd terwijl ik mijn loopwedstrijd vervolgd. Het vers dat met dat zinnetje begint, is gisteren in heel Engeland opgedreund terwijl er vreugdevuren ontstoken werden. Her en der nog met een pop van Guy Fawkes om ritueel te verbranden. Het masker van Guy Fawkes mag dan een symbool van verzet geworden zijn tegen een totalitaire overheid - vooral dankzij de stripreeks *V for Vendetta* en nog meer door de verfilming daarvan, waarin in een bekende scène duizenden mensen met het bewuste masker stilstaand toekijken hoe op de tonen van Tsjaikovski's *Ouverture 1812* het Britse parlementsgebouw tot ontploffing wordt gebracht - over de daadwerkelijke historische figuur valt eigenlijk niet veel positiefs te vertellen.

De man meldde zich in de 16de eeuw bij het Spaanse leger om in de Nederlanden tegen de Geuzen te gaan strijden en droomde van een katholieke theocratie onder leiding van de Spaanse vorst Filips II. Als extremist gaf hij gehoor aan de encyclicel *Regnans in excelsis*, waarmee paus Pius V na de afscheuring van de Anglicaanse kerk de katholieken in Engeland ontsloeg van iedere loyaliteit tegenover hun vorstenhuis en hen opriep om hiertegen in opstand te komen. Het was het begin van talloze mislukte complotten en coup pogingen.

De katholieke fundamentalist Fawkes werd op 5 november 1605 betrapt toen hij, gezeten op een paar tonnen buskruit, onder het *House of Parliament* zat te wachten op de opening van het parlementair jaar om de boel de lucht in te blazen. Hij hoopte daarmee een opstand uit te lokken tegen James I en die te vervangen door Isabella van Spanje, die in onze contreien bekend zou worden als de echtgenote van landvoogd Albrecht. De poging tot terroristische aanslag maakte enorm veel indruk en droeg bij tot het klimaat van wantrouwen tegen iedereen die katholiek was.

Katholieken zaten geprand tussen de trouw aan hun geloofsinstaties en de trouw aan hun burgerschap. Door de daden van Fawkes werden ze sowieso niet meer vertrouwd, ook al beweerden ze bij hoog en bij laag

Aan die progressieve schalk zou ik een goed bedoelde raad willen geven met een parafraze van een eigen domme uitroep

Vandaag eechoot dit nog na. Toen Tony Blair premier was, deed zijn propagandaman Alastair Campbell er alles aan om het katholieke geloof van vrouw Cherie uit de media te houden. Toen in 2007 uitkwam dat Blair zich zelf ook tot het katholicisme had bekeerd, veroorzaakte dat een kleine schokgolf op het eiland. De breuklijn is nog niet volledig geheeld, in de woorden van Peter De Rosa zijn katholieken toch *not quite English*. Dat uitgerekend Fawkes werd opgepikt als een symbool van progressief verzet, is dan ook eerder ironisch. Want vandaag is er in heel Europa opnieuw een bevolkingsgroep die geprand zit tussen de trouw aan hun geloofsinstaties en hun burgerschap. Mensen die slachtoffer zijn van politiek-religieuze leiders ver weg die fatwa's uitspreken en van extremisten die daar gevolg aan geven door terreurdaden te plegen.

Opnieuw groeit er een cultuur van wantrouwen waarin de sociaal-economische kansen van tallozen onrecht worden gefnuikt. De beeltenis van Guy Fawkes past vandaag eigenlijk nog het best op het gezicht van Osama bin Laden. Aan de progressieve schalk die me op die 22ste april in Antwerpen verfriste, en aan zijn would-be rebelse kernuiten wereldwijd, zou ik dan ook een goed bedoelde raad willen geven in de vorm van een parafraze van een eigen domme uitroep op de avond dat ik dan toch tot burgemeester werd verkozen: 'Zet dat masker af, idioot!'

Bart De Wever is voorzitter van de N-VA. Zijn column verschijnt tweewekelijks op dinsdag.

'Zo vind je altijd wetenschappers die bereid zijn te zeggen wat je wilt horen. Dit mag wel eens de aandacht van de academische wereld krijgen.'

Filosofie en columnist
MAXIM FEBRUARI verwacht integriteit van wetenschappers (in NRC Handelsblad).